

273/2001 Sb. Zákon

ze dne 10. července 2001

O právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

SHRNUTÍ ZÁKONA OD DOSTUPNÉHO ADVOKÁTA

JUDr. Ondřej Preuss, Ph.D.
Garant obsahu

Zákon o právech příslušníků národnostních menšin podporuje pestrost kultury v Česku. Zákon č.273/2001Sb., často nazývaný **menšinový zákon**, garantuje **jazyková, kulturní a vzdělávací práva menšin**. **Zakotvuje právo na mateřský jazyk v úřadech, školách i médiích.**

Obec s alespoň **10% menšinového obyvatelstva** zavede dvojjazyčné nápisy a umožní úřední jednání v jazyce menšiny. Rada vlády pro menšiny rozděluje **dotace na folklor, tisk a spolky**. Stát nesmí nikoho trestat za to, že se ke své menšině hlásí.

Rodiče mohou zapsat dítě do **menšinové třídy**; v místním rozhlase běží zpravodajství v romštině nebo polštině. Kandidáti menšin získají místo v **výboru zastupitelstva**, aby se podíleli na rozhodování obce.

Zákon chrání rozmanitost a dává jistotu, že menšina je v České republice rovnocenným partnerem, ne hostem.

Vyhlášeno dne 2. srpna 2001, datum poslední novelizace 1. července 2017

se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

O právech příslušníků národnostních menšin

HLAVA I

Úvodní ustanovení

§ 1

Předmět úpravy

(1) Tento zákon upravuje práva příslušníků národnostních menšin a působnost ministerstev, jiných správních úřadů a orgánů územních samosprávných celků (dále jen „orgány veřejné správy“) ve vztahu k nim.

(2) Ustanovení zvláštních právních předpisů, která upravují práva příslušníků národnostních menšin, nejsou tímto zákonem dotčena.

§ 2

Vymezení základních pojmů

(1) Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.

(2) Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.

HLAVA II

Práva příslušníků národnostních menšin

§ 3

Výkon práv příslušníků národnostních menšin

(1) Příslušníkům národnostních menšin se zaručuje jednotlivě nebo společně s jinými příslušníky národnostní menšiny výkon jejich práv stanovených tímto zákonem, zvláštními právními předpisy či mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, kterými je Česká republika vázána.

(2) Výkon práv příslušníků národnostních menšin nesmí být omezován nebo znemožňován.

§ 4

Svobodná volba příslušnosti k národnostní menšině

(1) Z příslušnosti k národnostní menšině nesmí nikomu vzejít žádná újma.

(2) Orgány veřejné správy nevedou evidenci příslušníků národnostních menšin. Získávání, zpracovávání a používání

osobních údajů ohledně příslušnosti k národnostní menšině se řídí ustanoveními zvláštních právních předpisů.¹⁾ Údaje o přihlášení se k národnosti získané těmito orgány při sčítání lidu nebo podle jiného zvláštního zákona, které umožňují určení příslušnosti k národnostní menšině, nesmějí být použity pro jiný účel, než pro který byly shromážděny a uloženy, a po statistickém zpracování musejí být zničeny.

§ 5

Právo na sdružování příslušníků národnostní menšiny

Příslušníci národnostní menšiny se mohou sdružovat v národnostních sdruženích i v politických stranách a v politických hnutích za podmínek a způsobem stanoveným zvláštními právními předpisy.²⁾

§ 6

Právo účasti na řešení záležitostí týkajících se národnostní menšiny

(1) Příslušníci národnostních menšin mají právo na aktivní účast v kulturním, společenském a hospodářském životě a ve veřejných záležitostech, zvláště pak těch, které se týkají národnostních menšin, jejichž jsou příslušníky, a to na úrovni obce, kraje i na celostátní úrovni.

(2) Právo podle odstavce 1 vykonávají příslušníci národnostních menšin zejména prostřednictvím výborů pro národnostní menšiny, zřizovaných podle zvláštních právních předpisů,³⁾ a Rady vlády pro národnostní menšiny (dále jen „Rada“).

(3) Vláda zřizuje jako svůj poradní a iniciativní orgán pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků Radu. V jejím čele stojí člen vlády.

(4) Členy Rady jsou zástupci národnostních menšin a zástupci orgánů veřejné moci s tím, že nejméně polovinu členů Rady tvoří zástupci národnostních menšin, kteří byli navrženi sdruženími příslušníků národnostních menšin.

(5) Do působnosti Rady patří

- a) zajišťovat přípravu opatření vlády, která se týkají práv příslušníků národnostních menšin v České republice,
- b) vyjadřovat se k návrhům zákonů, k návrhům nařízení vlády a k opatřením týkajícím se práv příslušníků národnostních menšin před jejich předložením vládě,
- c) připravovat pro vládu souhrnné zprávy o národnostní situaci na území České republiky,
- d) připravovat pro vládu nebo pro ministerstva či jiné správní úřady doporučení k zajištění potřeb příslušníků národnostních menšin, zejména v oblastech školství, kultury a médií, používání mateřského jazyka, společenského a kulturního života,
- e) spolupracovat s orgány územních samosprávných celků při praktickém zabezpečování národnostní politiky státu,

f) navrhovat rozdělování finančních prostředků vynakládaných ze státního rozpočtu na podporu aktivit příslušníků národnostních menšin.

(6) Podrobnosti o složení Rady, způsobu jmenování členů Rady a o činnosti Rady stanoví statut Rady, který schvaluje vláda.

(7) Krajský úřad řídí a koordinuje ve svém správním obvodu plnění úkolů na úseku státní politiky napomáhající integraci příslušníků romské komunity do společnosti.

(8) Obecní úřad obce s rozšířenou působností ve svém správním obvodu plní úkoly napomáhající výkonu práv příslušníků romské komunity a integraci příslušníků romské komunity do společnosti.

§ 7

Právo na užívání jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny

Příslušníci národnostních menšin mají právo na užívání svého jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem.⁴⁾

§ 8

Právo na vícejazyčné názvy a označení

(1) Příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, mají právo, aby název obce, v níž žijí, názvy jejích částí, ulic, jiných veřejných prostranství, označení budov orgánů veřejné správy a volebních místností byly uvedeny rovněž v jazyce národnostní menšiny.

(2) Podmínky pro výkon práva podle odstavce 1 a způsob uvádění vícejazyčných názvů a označení stanoví zvláštní právní předpis.⁵⁾

§ 9

Právo na užívání jazyka národnostní menšiny v úředním styku a před soudy

Příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, mají právo na užívání jazyka národnostní menšiny v úředním styku a před soudy. Podmínky pro výkon tohoto práva upravují zvláštní právní předpisy.⁶⁾

§ 10

Právo na užívání jazyka národnostní menšiny ve věcech volebních

Za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy⁷⁾ mají příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, právo na zveřejnění oznámení o době a místě konání voleb a na další

§ 11

Právo na vzdělávání v jazyce národnostní menšiny

(1) Příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, mají právo na výchovu a vzdělávání ve svém mateřském jazyce ve školách, předškolních zařízeních a školských zařízeních za podmínek, které stanoví zvláštní právní předpisy.⁸⁾

(2) Příslušníci národnostních menšin podle odstavce 1 mohou za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy⁸⁾ zřizovat

- a) soukromé školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny nebo s výukou jazyka národnostní menšiny jako vyučovacího předmětu,
- b) soukromá předškolní zařízení a soukromá školská zařízení.

§ 12

Právo na rozvoj kultury příslušníků národnostních menšin

(1) Příslušníci národnostních menšin mají právo na zachování a rozvíjení svého jazyka, kultury a tradic a na jejich respektování.

(2) Stát vytváří podmínky pro zachování a rozvoj kultury, tradic a jazyků příslušníků národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky; podporuje zejména programy zaměřené na divadla, muzea, galerie, knihovny, dokumentační činnost a další aktivity příslušníků národnostních menšin. Za tím účelem poskytuje dotace ze státního rozpočtu; podmínky a způsob poskytování dotací stanoví vláda nařízením.

§ 13

Právo na rozšiřování a přijímání informací v jazyce národnostní menšiny

(1) Příslušníci národnostních menšin mají právo na rozšiřování a přijímání informací v jazyce svých národnostních menšin.

(2) Stát podporuje pro zachování a rozvoj kultury, tradic a jazyků vydávání periodického i neperiodického tisku vydávaného v jazycích národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, a rozhlasové a televizní vysílání v jazycích národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky. Za tímto účelem poskytuje dotace ze státního rozpočtu; podmínky a způsob poskytování dotací stanoví vláda nařízením.

(3) Vytváření a šíření rozhlasových a televizních pořadů ve vztahu k příslušníkům národnostních menšin u provozovatelů ze zákona stanoví zvláštní právní předpisy.⁹⁾

§ 13a

Působnosti stanovené krajskému úřadu nebo obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností podle tohoto zákona jsou výkonem přenesené působnosti.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o obcích

§ 15

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), se mění takto:

1. V § 29 odst. 2 se číslice „20“ nahrazuje číslicí „10“ a číslice „50“ se nahrazuje číslicí „40“.
2. V § 117 odst. 3 větě první se číslice „15“ nahrazuje číslicí „10“, na konci věty druhé se tečka nahrazuje středníkem a doplňuje se text „vždy však příslušníci národnostních menšin musí tvořit nejméně polovinu všech členů výboru.“.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o krajích

§ 16

V § 78 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), se číslice „10“ nahrazuje číslicí „5“, slova „ke stejné národnosti jiné než české“ se nahrazují slovy „k národnosti jiné než české“ a na konci věty druhé se tečka nahrazuje středníkem a doplňuje se text „vždy však příslušníci národnostních menšin musí tvořit nejméně polovinu všech členů výboru.“.

ČÁST PÁTÁ

Změna zákona o hlavním městě Praze

§ 17

V § 78 odst. 2 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, se ve větě první číslice „15“ nahrazuje číslicí „5“, na konci věty druhé se tečka nahrazuje středníkem a doplňuje se text „vždy však příslušníci národnostních menšin musí tvořit nejméně polovinu všech členů výboru.“.

ČÁST ŠESTÁ

Změna zákona o volbách do zastupitelstev v obcích

§ 18

V § 31 zákona č. 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších

zákonů, se doplňuje odstavec 3, který včetně poznámky pod čarou č. ^{10a)} zní:

„(3) V obci, ve které se zřizuje výbor pro národnostní menšiny podle zvláštního zákona, ^{10a)} se vyhláška podle odstavců 1 a 2 vydá i v jazyce příslušné národnostní menšiny.

^{10a)} § 117 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění zákona č. 273/2001 Sb.“.

ČÁST SEDMÁ

Změna zákona o volbách do zastupitelstev krajů

§ 19

V § 27 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, se doplňuje odstavec 3, který včetně poznámky pod čarou č. 18a) zní:

„(3) V kraji, ve kterém se zřizuje výbor pro národnostní menšiny podle zvláštního zákona ^{18a)}, se oznámení podle odstavců 1 a 2 zveřejní i v jazyce příslušné národnostní menšiny.

^{18a)} § 78 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění zákona č. 273/2001 Sb.“.

ČÁST OSMÁ

Účinnost

§ 20

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

Klaus v. r.

Havel v. r.

v z. Špidla v. r.

¹⁾ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁾ Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 220/1999 Sb., o průběhu základní nebo náhradní služby a vojenských cvičení a o některých právních poměrech vojáků v záloze.

Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění zákona č. 155/2000 Sb.

³⁾ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění zákona č. 273/2001 Sb.

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění zákona č. 273/2001 Sb.

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

4) Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

5) Zákon č. 128/2000 Sb., ve znění zákona č. 273/2001 Sb.

6) § 18 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 30/2000 Sb.

§ 7 zákona č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích.

§ 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

§ 33 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

§ 12 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

§ 46a zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění zákona č. 149/1998 Sb.

§ 3 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění zákona č. 35/1993 Sb. a zákona č. 255/1994 Sb.

7) Zákon č. 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 273/2001 Sb.

Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

8) Zákon č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

9) Zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů.